

ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

ΥΠΟΔΕΙΞΗ

Αριθμ. 1/14.10.2014

Σήμερα ημέρα Τρίτη 14 Οκτωβρίου 2014 και ώρα 11:00 το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης συνήλθε σε συνεδρίαση, στην οποία παρέστησαν ο Πρόεδρος του Ε.Σ.Ρ. Ιωάννης Λασκαρίδης, η Αντιπρόεδρος Ορσαλία (Λίνα) Αλεξίου, και τα μέλη Εύη Δεμίρη, Γιάννης Παπακόστας, Κωνσταντίνος Αποστολάς και Γεώργιος Στεφανάκης.

Προστασία ανηλίκων κατά τη μετάδοση τηλεοπτικών προγραμμάτων

ΤΟ ΕΘΝΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΡΑΔΙΟΤΗΛΕΟΡΑΣΗΣ

Έχοντας υπόψη:

1. Τα άρθρα 2 παρ. 1, 15 παρ. 2 και 21 παρ. 1 του Συντάγματος σχετικά με τον σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και της παιδικής ηλικίας και της νεότητας και την αρμοδιότητα του Ε.Σ.Ρ. να ελέγχει τη ραδιοφωνία και την τηλεόραση.
2. Το άρθρο 4 παρ. 2 του Ν. 2863/2000, κατά το οποίο το ΕΣΡ στο πλαίσιο των αρμοδιοτήτων του μπορεί να απευθύνει σε κάθε δημόσιο ή ιδιωτικό φορέα ή αρχή υποδείξεις σχετικά με την εφαρμογή των διατάξεων των οικείων νόμων και κανονιστικών πράξεων.
3. Τα άρθρα 9 παρ. 1 β του Συντάγματος, 9 και 6 του Π.Δ. 77/2003, 7 παρ. 2 του Π.Δ. 109/2010, 3 και 6 παρ. 2 του Κανονισμού 2/1991 του Ε.Σ.Ρ., 3 παρ. 2 εδ. ε του Ν. 1730/1987, 8 παρ. 1 της Σύμβασης της Ρώμης (Ν.Δ. 53/1974), 24 του Ν. 2462/1997, 3 και 17 του Ν. 2101/1992 σχετικά με την προστασία των εμφανιζόμενων ή αναφερόμενων σε εκπομπές προσώπων και τον σεβασμό της ιδιωτικής τους ζωής.
4. Άρθρο 10 του Π.Δ. 77/2003 σχετικά με την παρουσίαση ανηλίκων σε δημοσιογραφικές, ειδησεογραφικές και πολιτικές εκπομπές.
5. Τα άρθρα 4 του Π.Δ. 77/2003, 7 παρ. 1 του Π.Δ. 109/2010 και 4 παρ. 2 β του Κανονισμού 2/1991 του Ε.Σ.Ρ. περί δυσμενών διακρίσεων.
6. Τα άρθρα 26 παρ. 2, παρ. 3, παρ. 4, παρ. 5, παρ. 7 του Π.Δ. 109/2010 και 9 παρ. 1 και 3 του Κανονισμού 2/1991 του Ε.Σ.Ρ. σχετικά με την προστασία ανηλίκων από τηλεοπτικές μεταδόσεις, ώστε να μην βλάπτεται η σωματική, πνευματική ή ηθική τους ανάπτυξη.
7. Την ΥΑ 6138/2000 σχετικά με την κατάταξη και σήμανση των τηλεοπτικών προγραμμάτων.
8. Το άρθρο 2 παρ. 5 του Κανονισμού 2/1991 του Ε.Σ.Ρ. σχετικά με την ευπρέπεια στο λόγο και τη συμπεριφορά.

9. Τα άρθρα 25 παρ. β και 33 παρ. 1 του Ν. 4002/2011 σχετικά με τα τυχερά παίγνια.
10. Τα άρθρα 10 παρ. 3 του Π.Δ. 109/2010 και 10 του Κανονισμού 2/1991 του ΕΣΡ σχετικά με το ότι οι τηλεοπτικές διαφημίσεις και οι οπτικοακουστικές εμπορικές ανακοινώσεις δεν πρέπει να θίγουν ηθικά ή σωματικά τους ανηλίκους.
11. Το άρθρο 11 παρ. 6 του Ν. 3587/2007 σχετικά με την απαγόρευση μετάδοσης διαφημίσεων παιδικών παιχνιδιών μεταξύ 07.00 και 22.00.
12. Τα άρθρα 3 παρ. 9 του Ν. 1730/1987 και 9 του Κανονισμού 3/1991 του Ε.Σ.Ρ. σχετικά με την απαγόρευση μετάδοσης διαφημίσεων πολεμικών παιχνιδιών.
13. Τα άρθρα 10 παρ. 2 α του Π.Δ. 109/2010 και 9 παρ. 2 του Κανονισμού 3/1991 του Ε.Σ.Ρ. σχετικά με τη διαφήμιση τσιγάρων και άλλων προϊόντων καπνού.
14. Τα άρθρα 10 παρ. 4, 11 παρ. 3 και 22 του Π.Δ. 109/2010 και 9 παρ. 4 του Κανονισμού 3/1991 του Ε.Σ.Ρ. σχετικά με τις διαφημίσεις αλκοολούχων ποτών.
15. Το άρθρο 10 παρ. 2 γ του Π.Δ. 109/2010 σχετικά με την απαγόρευση μετάδοσης διαφημίσεων πυροβόλων όπλων.
16. Το άρθρο 6 παρ. 7 του Ν. 4279/2014 σχετικά με τη μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων και μηνυμάτων τηλεπώλησης, για υπηρεσίες αστρολογίας ή/και μελλοντολογικών προβλέψεων, η οποία επιτρέπεται μόνο μεταξύ των ωρών 21.00 και 07.00.
17. Το άρθρο 11 παρ. 6 του Π.Δ. 109/2010 σχετικά με την απαγόρευση εμφάνισης λογοτύπου χορηγίας κατά τη διάρκεια παιδικών προγραμμάτων.
18. Άρθρο 12 παρ. 4 του Π.Δ. 109/2010 σχετικά με την απαγόρευση τοποθέτησης προϊόντος στα προγράμματα που απευθύνονται σε ανηλίκους.
19. Το άρθρο 21 παρ. 2 του Π.Δ. 109/2010 σχετικά με τη διακοπή παιδικών προγραμμάτων για μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων ή μηνυμάτων τηλεπώλησης.
20. Άρθρο 21 παρ. 4 του Π.Δ. 109/2010 σχετικά με την απαγόρευση μετάδοσης τηλεοπτικών διαφημίσεων και αγγελιών σεξουαλικού χαρακτήρα μεταξύ 06.00 και 01.00.
21. Άρθρο 24 παρ. 4 του Π.Δ. 109/2010 σχετικά με την απαγόρευση παρακίνησης ανηλίκων να συνάπτουν συμβάσεις πώλησης ή μίσθωσης αγαθών και υπηρεσιών.

Αιτιολογικό

Το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης (Ε.Σ.Ρ.) στο πλαίσιο άσκησης ελέγχου των προγραμμάτων της τηλεόρασης στοχεύει μεταξύ άλλων στο σεβασμό της αξίας του ανθρώπου και την προστασία της παιδικής ηλικίας και της νεότητας (15 παρ. 2 Σ).

Οι ανήλικοι, λόγω του ευάλωτου της παιδικής ψυχής, της μη αναπτυγμένης κρίσης και της συναισθηματικής και πνευματικής τους ανωριμότητας είναι ευαίσθητοι και επιρρεπείς στα μηνύματα και τις εικόνες που μεταδίδονται μέσω της τηλεόρασης.

Το Ε.Σ.Ρ., ενόψει της έναρξης της νέας τηλεοπτικής περιόδου, κρίνει ως επιτακτική προτεραιότητά του τη διαφύλαξη της προστασίας των ανηλίκων, τόσο ως θεατών, όσο και ως συμμετεχόντων σε τηλεοπτικά προγράμματα.

**Για τους λόγους αυτούς
το Εθνικό Συμβούλιο Ραδιοτηλεόρασης**

Υποδεικνύει:

A. Σήμανση προγραμμάτων

1. Η σήμανση των προγραμμάτων πρέπει να συναρτάται άμεσα με το περιεχόμενό τους, ώστε τα προγράμματα που μεταδίδονται σε ώρες που παρακολουθούν τηλεόραση ανήλικοι να μην ασκούν δυσμενή επίδραση στην πνευματική, ηθική ή σωματική τους ανάπτυξη.
2. Επεισόδια της ίδιας τηλεοπτικής σειράς πρέπει να σημαίνονται ανάλογα με την καταλληλότητα του περιεχομένου τους για την παρακολούθησή τους από ανηλίκους.
3. Σε περίπτωση επανάληψης αυτούσιου ορισμένου προγράμματος κατά την ίδια ζώνη, αυτό σημαίνεται υποχρεωτικά με το αρχικό του σύμβολο.
4. Σε περίπτωση που το τμήμα μίας εκπομπής έχει διαφορετική σήμανση από την υπόλοιπη, εύλογο είναι, εφόσον υπάρχει δυνατότητα, εκτός από την εμφάνιση του συμβόλου να υπάρχει και προφορική ενημέρωση του τηλεοπτικού κοινού πριν από τη μετάδοση των τμημάτων αυτών από τον παρουσιαστή της εκπομπής.
5. Η μετάδοση των ανακοινώσεων του προγράμματος του σταθμού (τρέιλερ) απαγορεύεται να γίνεται σε ώρες που απαγορεύεται η μετάδοση των προγραμμάτων στα οποία αναφέρονται.

B. Συμμετογή ανηλίκων σε προγράμματα

1. Η συμμετοχή των ανηλίκων: α) σε κάθε είδους εκπομπές (ψυχαγωγικές, διαγωνιστικές, ενημερωτικές, ειδησεογραφικές, τηλεοπτικής αναπαράστασης της πραγματικότητας – reality shows ή talent shows), β) σε διαφημιστικά ή κοινωνικά μηνύματα, γ) ως κοινό που βρίσκεται στο στούντιο κατά τη ζωντανή μετάδοση μίας εκπομπής ή τη μαγνητοσκόπηση αυτής, θα πρέπει να γίνεται με σεβασμό στην αξιοπρέπεια και την προσωπικότητά τους, σε όλες τις εκφάνσεις της (τιμή, εικόνα, όνομα, ιδιωτικός και οικογενειακός βίος κλπ.), χωρίς να γίνονται δυσμενείς διακρίσεις βάσει φύλου, φυλής, εθνικότητας, γλώσσας, θρησκείας, ιδεολογίας, ηλικίας, ασθένειας ή αναπηρίας, γενετήσιου προσανατολισμού ή επαγγέλματος.
2. Κατά τη μετάδοση δημοσιογραφικών, ειδησεογραφικών και πολιτικών εκπομπών η παρουσίαση ανηλίκων που είναι μάρτυρες ή θύματα εγκληματικών ενεργειών ή δυστυχημάτων ή βρίσκονται σε δύσκολη κατάσταση πρέπει να γίνεται κατά τρόπο που δεν καθίσταται δυνατός ο προσδιορισμός της ταυτότητάς τους, ώστε να αποφεύγεται ο στιγματισμός τους (π.χ. χρήση τεχνικών μέσων που εμποδίζουν την αναγνώριση του προσώπου ή της φωνής του, παράλειψη αναφοράς ή προβολής ονοματεπώνυμου ή άλλων στοιχείων, όπως διεύθυνση, αναφορά ονοματεπώνυμων συγγενών). Μόνη εξαίρεση αποτελεί η περίπτωση που η παρουσίαση αυτή είναι αναγκαία για την ενημέρωση του κοινού και δεν προκαλεί πόνο ή βλάβη στην προσωπικότητα του ανηλίκου και μόνο ύστερα από έγγραφη συναίνεση αυτού που ασκεί τη γονική μέριμνα ή την επιμέλεια. Απαγορεύεται η παρουσίαση ανηλίκου ως δράστη εγκληματικών ενεργειών ή ως υπαίτιου δυστυχήματος.
3. Πρέπει να αποφεύγεται τυχόν δραματοποίηση των γεγονότων που αφορούν σε ανηλίκους και κατά τη μετάδοση τέτοιων γεγονότων να γίνεται στάθμιση μεταξύ

της αναγκαιότητας ενημέρωσης του κοινού και τυχόν προσβολής της προσωπικότητας των εμπλεκόμενων σ' αυτά ανηλίκων.

4. Η συμμετοχή ανηλίκων σε ενημερωτικές ή ψυχαγωγικές εκπομπές ως ακροατήριο που παρακολουθεί την εκπομπή στον χώρο όπου αυτή πραγματοποιείται επιτρέπεται εφόσον το περιεχόμενο και ο τρόπος παρουσίασης της εκάστοτε εκπομπής ή η ιδιότητα των συμμετεχόντων σ' αυτή δεν μπορεί να επιδράσουν αρνητικά στην ανάπτυξη των ανηλίκων, λαμβάνοντας υπόψη και την προγραμματισμένη από τον σταθμό ώρα μετάδοσης της εκπομπής με βάση τη σήμανσή της.
5. Απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμμετοχή ανηλίκων σε τηλεοπτικά προγράμματα αποτελεί η συναίνεση των γονέων τους ή εκείνων που ασκούν την επιμέλεια, υπό τον όρο ότι αυτή δεν καταλήγει σε προσβολή θεμελιώδους δικαιώματος ή ελευθερίας του ατόμου (όπως π.χ. εθελούσια ταπείνωση ή υποβάθμιση ή εκμετάλλευση ατόμου από τρίτους, η οποία θα προσέκρουε στην αξία του ανθρώπου), γεγονός που θα την καθιστούσε καταχρηστική.
6. Το περιεχόμενο, οι όροι διεξαγωγής εκπομπών τηλεοπτικής αναπαράστασης της πραγματικότητας (reality ή talent shows), ο τρόπος παρουσίασης και οι δοκιμασίες στις οποίες υποβάλλονται οι συμμετέχοντες σ' αυτές ανήλικοι πρέπει να συμβαδίζουν με την συναισθηματική και γνωστική ανάπτυξη των ανηλίκων, καθώς και την ηλικία και την ωριμότητά τους. Επίσης, οι ανήλικοι δεν πρέπει να εξωθούνται σε υιοθέτηση συμπεριφορών που δεν συμβαδίζουν με την ηλικία τους, ενώ οι εκπομπές αυτές εύλογο είναι να μην προωθούν λανθασμένα ηθικά, κοινωνικά και επαγγελματικά πρότυπα ή πρόιμη σεξουαλικοποίηση των ανηλίκων.
7. Η συμμετοχή και η πρόσβαση των ανηλίκων σε τυχερά παιχνίδια (όπως ορίζονται στο άρθρο 53 παρ. 6 του Ν. 4002/2011) απαγορεύεται, ενώ η προβολή τους πρέπει να γίνεται σε ώρες που δεν παρακολουθούν τηλεόραση ανήλικοι.

Γ. Περιεχόμενο προγραμμάτων

1. Το πρόγραμμα που μεταδίδεται από τους τηλεοπτικούς σταθμούς και απευθύνεται σε ανηλίκους ή μεταδίδεται ώρα που παρακολουθούν ανήλικοι δεν πρέπει να εξιδανικεύει ή να δικαιολογεί συμπεριφορές βίαιες, επικίνδυνες, νοσηρές, παράνομες ή ανάρμοστες, λαμβανομένου υπόψη του κινδύνου μίμησης αυτών των συμπεριφορών από ανηλίκους.
1. 2 Τα προγράμματα (μεταξύ των οποίων περιλαμβάνονται και τα μουσικά video clips) που μεταδίδονται ώρα που παρακολουθούν ανήλικοι δεν πρέπει να περιέχουν ιδίως, πορνογραφικές σκηνές ή σκηνές υπερβολικής, άσκοπης, φυσικής ή λεκτικής βίας, οι οποίες μπορεί να τους οδηγήσουν στην τέλεση των συγκεκριμένων πράξεων και στην εξοικειώσή τους με τις ενέργειες αυτές. Επιπλέον, όμως, το περιεχόμενο των προγραμμάτων, ο τρόπος και τα μέσα που αυτά προβάλλονται στο κοινό, καθώς και η στάση και η εκφορά λόγου των προσώπων που τα παρουσιάζουν δεν πρέπει να προκαλούν βλάβη στην ηθική, σωματική και πνευματική ανάπτυξη των ανηλίκων.
2. Πρέπει να αποφεύγεται η μετάδοση σκηνών ή περιεχομένου προγράμματος που προκαλεί στους ανηλίκους ανασφάλεια ή φόβο, ή τους παροτρύνει άμεσα ή έμμεσα σε επιθετική συμπεριφορά και ειδικότερα σε χρήση ή άσκηση βίας, ή προσβάλλει την ανθρώπινη αξιοπρέπεια, ή προτρέπει στην υιοθέτηση προτύπων συμπεριφοράς που δεν συνάδουν με τους ηθικούς και νομικούς κανόνες της σύγχρονης κοινωνίας ή παροτρύνει σε εθισμούς και δραστηριότητες που είναι επιβλαβείς για τους ίδιους ή τους εξοικειώνει με βίαιες συμπεριφορές και τους

καθιστά απαθείς απέναντι σε ενδεχόμενες επιθετικές ή βίαιες πράξεις της καθημερινότητας.

Δ. Οπτικοακουστικές εμπορικές ανακοινώσεις

1. Απαγορεύεται η μετάδοση διαφημίσεων παιδικών παιχνιδιών από την τηλεόραση μεταξύ 07.00 και 22.00. Η απαγόρευση αυτή ισχύει και για τα μηνύματα τηλεπώλησης και τις χρονοθυρίδες τηλεπώλησης.
2. Απαγορεύεται η μετάδοση διαφημίσεων πολεμικών παιχνιδιών, καθώς και η μετάδοση οπτικοακουστικών εμπορικών ανακοινώσεων που αναφέρονται σε προϊόντα επιβλαβή για την υγεία των ανηλίκων (όπως τρόφιμα και ποτά που περιέχουν λιπαρά, σάκχαρα, αλάτι), καθώς και τσιγάρα, λοιπά προϊόντα καπνού και πυροβόλα όπλα. Οι οπτικοακουστικές εμπορικές ανακοινώσεις αλκοολούχων ποτών απαγορεύεται να απευθύνονται ειδικά σε ανηλίκους και να ενθαρρύνουν την υπέρμετρη κατανάλωσή τους και δεν πρέπει να μεταδίδονται σε παιδικά προγράμματα ή κατά τη διάρκεια της παιδικής ζώνης. Επίσης, απαγορεύεται προγράμματα που απευθύνονται σε ανηλίκους: α) να δέχονται χορηγία για αλκοολούχα ποτά και β) να περιέχουν τοποθέτηση προϊόντος. Η τηλεπώληση δεν πρέπει να παρακινεί τους ανηλίκους να συνάπτουν συμβάσεις πώλησης ή μίσθωσης αγαθών και υπηρεσιών.
3. Απαγορεύεται η μετάδοση τηλεοπτικών διαφημίσεων και αγγελιών, οι οποίες προωθούν άμεσα ή έμμεσα υπηρεσίες σεξουαλικού χαρακτήρα πολυμεσικής πληροφόρησης μεταξύ 06.00 και 01.00 ώρας.
4. Απαγορεύεται η μετάδοση διαφημιστικών μηνυμάτων και μηνυμάτων τηλεπώλησης, τα οποία διαφημίζουν υπηρεσίες αστρολογίας ή μελλοντολογικών προβλέψεων μεταξύ 07.00 και 21.00 ώρας, ενώ η μετάδοση χρονοθυρίδων τηλεπώλησης για υπηρεσίες αστρολογίας ή μελλοντολογικών προβλέψεων απαγορεύεται ολόκληρο το 24ωρο.
5. Η μετάδοση παιδικών προγραμμάτων θα διακόπτεται για διαφημιστικά μηνύματα ή μηνύματα τηλεπώλησης, εφόσον η προγραμματισμένη διάρκεια των προγραμμάτων υπερβαίνει τα τριάντα (30) πρώτα λεπτά της ώρας, μία φορά για κάθε προγραμματισμένη χρονική περίοδο τριάντα (30) πρώτων λεπτών της ώρας.

Ο Πρόεδρος του ΕΣΡ

ΙΩΑΝΝΗΣ ΛΑΣΚΑΡΙΔΗΣ